

SZÁZÖTVEN ÉVE SZÜLETETT TÓTH MIHÁLY

Nagy feltűnést keltő esemény volt szóbeszéd tárgya a múlt század 80-as éveiben, a 15 000 lakosú Nagyszalontán. A sokak által ismert jómódú gazdát, *Tóth Mihályt* láncra verve vezették végig a lovas csendőrök a város nyüzsgő, piaci sokadalmán. „Micsoda szegény!” – mondogatták sokan. Tóth Mihály arcán azonban nem látszott semmiféle szegényérzet. Nem lopásért, vagy valamilyen más bűncselekményért érte a megszegényítés, hanem a Krisztusba vetett hitéért. Evangélizáló és lélekmentő körútját megszakítva toloncolták haza a csendőrök. Ezért hát a fáradság látható nyomai mellett öröm és békeesség sugárzott az arcáról.

A 80-as, 90-es években tíz alkalommal börtönözték be az akkori rendszer urai Tóth Mihályt csak azért, mert a körzetéhez tartozó gyülekezeteket látogatta. Egyik alkalommal négy napon át gyalogosan, vasra verve toloncolták haza.

Tóth Mihály 150 éve, 1836. szeptember 24-én született Nagyszalontán. Apjától 20 hold földet, szép szőlőskertet örökölt. Istállójában 6–8 lovat is gondoztak; a parasztság módos rétegéhez tartozott. Krisztusért azonban mindent letett, kárnak, szemétnak ítélte, és egész szívével követte, szolgáltáta Őt.

Nagyszalonta a múlt század utolsó harmadában az evangéliumi misszió bölcsője volt. A 70-es években házi „gyülekezet” alakult azokból a templombajáró református emberekből, akik többre – Igében való elmélyülésre, imádságos és lelki közösségre – vágytak.

A templomból a házi összejövetelre igyekvők között találjuk Tóth Mihályt is. Ő hívja el a nála nyolc évvel fiatalabb, gyepszelsori volt uradalmi parádés kocsiszt, *Kornya Mihályt* is a „gyülekezetbe”. Ilyen házi összejövetelen merült fel a bibliai keresztség, a bemerítés kérdése – a református lelkésznek egy, a keresztségről szóló igehirdetése után.

Fordulatot – *dr. Kiss Ferenc* szavaival: „lelki forrongást” – hozott a „gyülekezet” életében *Novák Antal* bibliaárus megjelenése. Ő mondta el, hogy létezik Budapesten egy olyan gyülekezet, amelyben a megtértek bemerítését gyakorolják. (Novák Antal maga is baptista gyülekezet tagja volt.) Ezen előzmények után jelent meg – 1875 nyarán – *Meyer Henrik* baptista lelkipásztor Nagyszalontán. A megtért bibliai emberek közül nyolc személy bizonyágtévesen hallgatta meg és Gyulán a Fehér-Körösben bemerítette őket. Közöttük Kornya Mihályt és feleségét is. Így Nagyszalontán megalakult az első magyar nyelvű baptista gyülekezet országunkban. (A budapesti gyülekezet német nyelvű volt.) Tóth nem volt az elsők között, de a következő év májusában ő is bemerítkezett a feleségével együtt.

Amint a bemerítkezésben, úgy a missziói kezdeményezésekben, az evangélium erőteljes terjesztésében, gyülekezetek szervezésében is Kornya Mihály bizonyult elsőnek, eredményesebbnek a Szentlélek ereje és kenete által. De mint mindvégig hűséges munkatárs, adottságban és eredményességben is mindjárt utána következett Tóth Mihály.

Meyer Henrik felismerte adottságukat, és javaslatára 1877. november 11-én *mindkettőjüket diakónussá avatták fel* Nagyszalontán. A szolgálatra történt kirendelés erőteljes késztetést jelentett az evangélium terjesztésére, bár Tóth Mihály éveikig inkább csak otthon, Nagyszalontán tevékenykedett. 1881-ben újabb avatásban részesültek Kornya Mihállal együtt. Ekkor „*társvénné*” avatták fel őket. Ez azt jelentette, hogy ettől kezdve az új tagok felvételét és bementését is végezheték. Tóth Mihály visszahúzódó természetéből fakadhatott, hogy ez avatás ellenére ő egészen 1893-ig nem végzett bementést. Ezt átengedte a nála energikusabb és fiatalabb Kornyának.

1893-ban Meyer Henrik javaslatára három missziói kerületre osztották az országot. *Budapest*: Meyer Henrik, *Nagyszalonta*: Tóth Mihály és *Bihardiószeg*: Kornya Mihály vezetésével alakult önálló missziói kerületté. Ez az intézkedés még nagyobb missziói felelősséggel terhelte meg Tóth Mihályt és ösztönözte az élénkebb tevékenységre. Tizennyolc gyülekezetet vett át 714 taggal, Nagyszalonta központtal. Ettől kezdve természetesen ő végezte körzetében a megtérők bementését is.

Kirner A. Bertalan 1943-ban a régi Tóth-ház padlásán találta meg azokat az anyakönyveket, melyeket Tóth Mihály 1893–1905 között vezetett. E 12 év alatt 179 alkalommal végzett bementést és körzetének taglétszáma 2500-ra növekedett.

A nagy kiterjedésű – öt vármegyét magába foglaló – területen természetesen nem egyedül végezte a missziómunkát. Amint új és új gyülekezetek alakultak, a munkatársak száma is növekedett. Nagyszalontáról *Kőrösi János*, *Domján Imre* és *Domján Mihály* mellett *Vass Sándor* volt a legjelentősebb munkatársa. Árpád községből *Sárközi Sándor* volt az egész körzetben munkálkodó munkatárs, Békésről hárman is bekapcsolódtak: *Soós István*, *Takács János* és *Polgár János*. Az egyre növekvő gyülekezetek szükségessé tették a körzet felosztását. A nagyszalontai körzetből önállósult 1900-ban a békési, 1905-ben a tótkomlói, gyomai és feketegyarmati körzet.

Tóth Mihály élete végéig a nagyszalontai körzet lelkimunkása maradt. A körzet vezetését 1919-ben, 83 éves korában adta át Vass Jánosnak.

Tóth Mihály szerény, visszahúzódó, konzervatívizmusra hajló ember volt, aki kerülte a vitákat. Körzete határait ritkán lépte túl. Hiába hívták külföldi konferenciára, ha tehetné, a hazai konferenciákon sem vett részt.

A közösség életében a vezetés és szervezés körül felmerülő viták mély fájdalommal töltötték el. Missziói lendületében azonban nem tört meg, mert Krisztus szeretete égő tüzként fűtötte a lélekmentés szolgálatában.

Ugyanakkor ő volt az, aki a legmerevebben elzárkózott az ún. „másik tábortól”, vagyis a közösségünknek attól a részétől, amely a fiatalabb (és képzetesebb) vezetők (Udvarnoki András, Balogh Lajos, Csoják Attila) irányítása alá csatlakozott. Mint ismeretes, a gyorsan növekvő baptista közösségek szervezése és vezetése körül felmerült feszültségek odavezettek, hogy 1905-ben – amikor az állam elismertté nyilvánította a baptista felekezetet – a közösség két táborra szakadt. Meyer Henrik, Kornya Mihály és Tóth

Mihály vezetésével – főként a nem magyar nyelvű gyülekezetek, valamint az erdélyi rész magyar gyülekezetei – megalakították az ún. „el nem ismertek” különálló szövetségét.

Tóth Mihály Isten kegyelméből megérhette a két tábor megbékélését és egyesülését, amely 1920-ban valósult meg.

Kilencvenöt éves korában, 1931-ben költözött az Úrhoz. Kirner A. Bertalan számítása szerint 5–6000 ember megtérésében és bementésében volt Isten eszköze. Beméritkezések az egész országban kb. 40 bementett baptista testvér volt. Halálakor ugyanazon a területen mintegy 40 000-re tehető a baptisták száma. E nagyszerű és hálára, Isten dicsőítésére készítő növekedésben a Szentlélek ereje által Tóth Mihály is tevékeny részt vállalt. Talentumait és mindenét az Úr oltárára tette, ahol gazdag kamatozásra jutott.

Kovács Géza

Forrásmunkák:

Kirner A. Bertalan: Tóth Mihály. – *Csojják Attila:* Képek a Magyarországi Baptista Misszió történetéből. – *Kőrösi István:* Jegyzetek a nagyszalontai baptista gyülekezet keletkezéséről. – *Szebeni Olivér:* Kornya Mihály (BH 1963. április 15.). – *Dr. Kiss Ferenc:* Magyar parasztproféták. – *Takács János:* Önéletrajz. – *Kovács Géza:* Úttörő missziós központ Békésen (BH 1963. november 1.).